

iskupi grehe. Ali je toliko postojana, u biti svojoj, da je, naprosto, nemoguće odrediti kad je počela, jer je, u svojoj zgusnutosti, neobuhvatljiva. Zbog tog mi se nekada čini da ona iskršava u svakom, bez razlike, i da ima miris najdavnijih vremena. Otuda ja, koji patim, imam izgled deteta, a oči su mi začuđeno proširene, ukočene oduvek. Reklo bi se da su moje oči na nekome drugome i da me taj neko, mojim očima, gleda unutra, u srce. To je ono magično, nerazorivo, ukočeno a uvek živo oko patnje, ona pustinja i praznina svega što prethodi i svega što jeste. Onaj koji pati — boluje, ali koji boluje nije više čist patnik, mada nije preobraćen u drugog čoveka, u drugu ličnost. Patnja je nesposobna za takva preobraženja. Bolesnik — posledica jeste nagoveštaj, može se reći plodna dolina za izrastanje sledećeg, kojem je unapred oduzeto pravo izbora, koji nema svoje ja i ne može ga ni reći: taj sledeći čovek više se ni u kome neće moći prepoznati. Nema sumnje, snaga patnje i njena moć da odlučuje o mom životu uspeli su da me navedu da nađem svoj smisao u prividnom smislu: patnja je prerasla okvire mojih ljudskih moći i sad je u dogovoru s mojim ličnim, iščašenim doživljavanjem stvarnosti. Ono što je kod realnih uvek bilo, i što uvek kod realnih mora da bude u drugom planu, najednom je postalo jedini oblik mog saobraćanja sa svetom. Patnik, uveravam se da znam svoju patnju, a istina je da nema, da neće biti trenutak kad će puknuti veza između nas: patnja je postvarena samom činjenicom da hodam, da dišem, da govorim. Mogao bih sada da zaključim: to ja samo mislim i uobražavam da patim. Kad bi tako bilo — to bi odmah bio i izlaz; međutim, to je izlaz u izlaz. Ovo, ponavljanje samo potiskuje realno i ubija ličnu želju da se spasem, da se izbavim; osećam se kao čovek koji je zakoračio u pustinju i izgubio moć orientacije, pa, umesto nazad — krenuo njenom središtu u kojem ga čeka užasna smrt.

U takvom stanju samo se izmišlja mogućnost što neobičnijeg, nenormalnijeg samouništenja. Čitav moj život polako se pretvara u maštanje o smrti. Možda je to dobar način da se trenutak fizičkog uništenja odgađa, način na koji postajem samosvojan sadržaj, nezavisna ličnost unutar svoje već postojeće ličnosti. Još ne smem sa sigurnošću da zaključim da je patnja više ličnost što se više odnosi na sopstvenu zapreminu, jer nisam siguran da li ta zapremina ima, opet svoju, mogućnost patnje. Izgleda da je samo jedno neoborivo: *patiti svoju patnju!* Ezri Paundu, ludaku, sve je to bilo »nekako sumnjivo«. Georg Trakl, koji je patio kao da živi u mom vremenu, međutim, smatra da patnji nikо ne može da uskrati pravo na egzistenciju. Patnja je opipljiv plod češkog neslaganja, nepristajanja na ovaj svet, sazdan od ubitačnih protivrečnosti: u toliko je njena »istinitost« večna!

Ipak, patnja nikada nije ponavljanje. Patnja je: bitna raznolikost. Tu nema: ovo je slično onom, a »ono« slično »sličnom«. Sve se svodi na želju da se dosegne iskon, izvorište patnje, ali se to ne dā ni naslutiti. Kao da se radi o besmrtnosti duše, o njenom prelaženju iz tela u telu. Ljudi su pretvoreni u obične prenosiče sveopštih odmazde. Ne čini li vam se, s obzirom na dimenziju patnje, da je celokupno ljudsko delo samo igračka »još premalo tužna«?

boško ivkov

O MORU

U strašnoj jednostranosti pustolovine, ulazim u more, duboko, do iščeznuća. Ono mi obujmljuje noge i trup, isisava iz njih težinu, poništava ih. Ispira mi i sećanje na njih. Više nemam trupa, no samo majušnu glavu nasadenu na ogromno vodenio telo, koje gleda mojim očima i isprekidano dahće, dušča kroz moje nosdrve. Ni moja ruka nad talasom, ta bela munja mesa, ne osvetljava mi put kojim bih se izbavio, nego, naprotiv, svojim grčevitim bleskom budući i rascvetava šuman cvet od pene, koja mi zaklanja vidik i svet, sprečava mogućnost izbavljenja, odbijajući mi pogled nazad u oko. Glava mi pred samim suncem, ogoljena, bez zaštite. Odsečena, na lednjoj vodenoj dasci, prepustena svetlosti koja je nemilosrdno iskušava.

Dalek od sveta, krenji i izgubljen, bespomoćan u opsadi vode čije rubove ne mogu nazreti, čije središte ne mogu nasluti, prenem se: nisam li sam, nisam li sam? Dok sam ovako bezizlazno porinut u vodu koja je bila pre mene i koja će grgoljati kroz onu malu napuklinu što će u svetu ostati iza moga tela, dok ne mogu da nadem uporište u sopstvenom mesu i kosti, jer ih je voda posvojila, — da li neko negde, iako odjelen od mene prostorom i zaboravom, u ovom trenu slučajno izgovara moje ime, da bi me užetom toga zvuka odražao nad vodom, u vazduhu i svetlosti? Uzalud osluškujem. U uho gruva odričan odgovor iz samih pitanja. Cepteći od straha, u grču se propinjem iz vode, maglo se presamićujem u pasu, u panici mlatarom od jednom okračalim rukama ka kopnu, maseš mu, dozivam ga. Iskačem, najzad, u poplavu vazduha, koji, međutim, ništa ne zaceljuje. Jer i sada, na kamenu i izbavljen, i nadalje sam sâm. Isplivao sam u izbavljenje, nego u samocu još tvrdu i nenarušiviju.

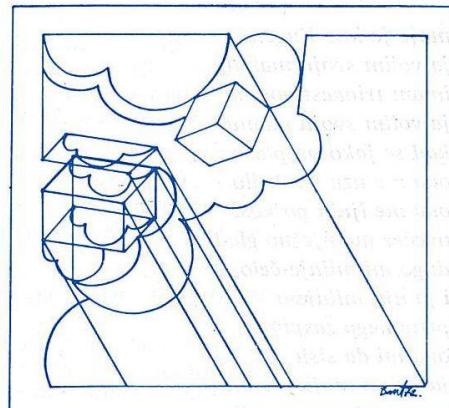
2.

Prisutno na način iskomi koja nam nedvosmisleno ukazuje na naš nedavan početak i skor kraj, more se, nesvodljivo u vid, izlija negde iza vidika iz merljivog i kočnog, razlivajući se u beskonačno. I rubovi neba su ubedljiviji od nevidljivih obala mora, i beskonačnost vremena bezbednije je stešnjena u datume nego što je more uobručeno u cifru njegove površine. Ono se nezaustavljivo razlija po prostoru i u svesti, i po tome je more.

Ispitujemo ga rukom, ali ono nju obujmljuje. Opsedamo ga rećima, izgovaramo ga na razne načine ne bi li iz slučajnog sklopa rečenice šiknulo njegovo ljubičasto telo. Izmišljamo mu značenja, poruke, jer, ne znajući šta ono jeste po sebi, hoćemo da postoji po nama.

Ogromnost mora istovremeno i potvrđuje i poništava njegovu fizičku suštinu. Iako prisutno na način pojave koje nam čula potvrđuju, s obzirom da prerašta granice vida i da ne umemo da ga »zaoblimo« u svesti, ne možemo da ga mislimo kao predmet, te ga počinjemo dublje saznavati i iskazivati tek u ravni metafore. Dakle, kao pojavu čija je materijalnost neobuhvatna toliko da joj se granice mogu odrediti tek jezikom sna, himere, nematerijalnog. Zato u preteranim ushićenjima, u groznicama osećanja, u vrucićima svesti, ponekad još možemo nešto uporediti sa njime, ali nikada ne možemo more uporediti sa nečim. Toliki stihovi kazuju: ...*kao more*, ali, čini se, nijedan: *more kao...*

Ono uporno ostaje izvan naše spoznaje, neprikosnoveno izmišljući domaćaju bića koje je konačno. Iako je, možda, sapeto u prostoru, neograničeno je u vremenu, na najdosledniji način: ono se ne nastavlja, ne obnavlja, ono nije *bilo* i neće *biti*, nego uvek *jeste*, prebivajući u nemok vremenu u kojem su ukinute prošlost i budućnost, u vremenu koje nama nije dato.



1.

More prvi put ulazi u moj vid u rano jutro, nakon naglog izlaska iz tunela i noći, najavljenog zvučnim bićem sirene voza, i ukazuje mi se, garavom od nesna i putovanja, kao nestvarna beličasta izmaglica, kao gust pramen magle što se u praskozorje ocedila sa stena i slegla u podnožje planine. Pomislih: more. More, vilknuh, prizivajući ono more što je, mesecima, međ rebrima devojčica i dečaka šumelo, modro mirisalo u smradu školskog olajisanog patosa i kiselkastom zadahu mastila, more što ih je noćima zibalo u košmarnom snu, u koji su, sa slika iz prirodopisa, sletale nekakve vitke i bele ptice, s krikom. More, more, šaptasmo onda jedno drugom, noseva čežnjivo priprijenih uz okno, s klik-tajem primećujući kako od naših pogleda plavi.